

PrEP

Fakta

PREP (PRE-EXPOSITIONSPROFYLAX)

ETT LÄKEMEDEL I FÖREBYGGANDE
SYFTE FÖR ATT MINSKA RISKEN
ATT FÅ HIV.

VERSION 3.0

Den här broschyren är framtagen till den som önskar veta mer om PrEP, funderar på att använda det eller redan tar det. Broschyren är också ämnad för hälso- och sjukvårdspersonal som möter eller kan tänkas möta PrEP-användare.

Till dig som använder PrEP, funderar på att göra det, eller bara vill veta mer

VAD ÄR PREP?

PrEP är en hivpreventiv åtgärd som innebär att hivnegativa personer tar ett läkemedel som minskar risken för att få hiv vid sexuella kontakter. PrEP skiljer sig alltså från PEP (post-expositionsprofylax) vilken tas senast 24 timmar efter att en person blivit exponerad för hiv.

PrEP skyddar inte mot andra sexuellt överförbara infektioner eller mot graviditet. PrEP kan heller inte bota hiv.

PREP I SVERIGE

Med PrEP menar man en kombination av två hivläkemedel; emtricitabin/ tenofoviridisoproxil, som finns i en och samma tablett (t.ex. Truvada®). När vi i broschyren talar om PrEP så är det emtricitabin/tenofoviridisoproxil vi menar. PrEP är relativt nytt i Sverige, så information och kunskap uppdateras kontinuerligt.

Emtricitabin/tenofoviridisoproxil finns i receptbelagda läkemedel för personer med hiv-infektion, men kan också användas för att minska risken för hivinfektion hos hivnegativa och kallas då PrEP.

HUR FUNGERAR PREP?

Emtricitabin/tenofoviridisoproxil innehåller två olika mediciner: Emtriva® (emtricitabin) och Viread® (tenofoviridisoproxil). I Sverige finns tablettens styrka 200/245 mg.

PrEP blockerar ett enzym som heter omvänt transkriptas vilket gör att hivviruset hindras från att kopiera sig självt och etablera en infektion i kroppen.

PrEP tas oralt (via munnen) en gång om dagen och bör helst tas med föda. Det är viktigt att ta tablettens ungefär vid samma tidpunkt varje dag, vilket också gör att man får en rutin så att doser inte glöms bort.

PrEP minskar alltså risken för hiv vid oskyddat sex, men ger inte ett helt säkert skydd. Det är en kalkylerad risk som PrEP-användaren tar. PrEP kan inte få bort viruset ur kroppen hos någon som redan bär på hiv.

Det är viktigt att ta PrEP-tabletterna varje dag för bästa effekt. Om man missar en dos ökar risken för överföring av hiv.

Det rekommenderas inte att köpa emtricitabin/tenofoviridisoproxil utan recept på nätet eftersom det är svårt att veta om innehållet är det rätta (se "Hur fungerar PrEP?"). Fusk med läkemedel förekommer på nätet vilket kan medföra att effekten uteblir. Det inger då en falsk trygghet.

Det finns mer information om emtricitabin/tenofoviridisoproxil på fass.se

Hivtest

Om man funderar på att börja med PrEP, är det mycket viktigt att först ta ett hivtest. Detta för att säkerställa att man inte redan är bärare av viruset. Tar man PrEP och bär på hiv utan att veta om det, finns en stor risk att viruset utvecklar resistens (motståndskraft). Detsamma gäller för hepatit B eftersom PrEP också är verksamt mot detta virus. PrEP får aldrig ersätta hivtest!

Ett tidsmässigt säkert hivtest får man redan sex veckor efter möjligt smittotillfälle. Vissa mottagningar erbjuder snabbtest, som ger svar efter femton minuter, men då ska det ha gått åtta veckor efter senaste möjliga smittotillfälle.

BIVERKNINGAR

Det finns en risk att PrEP-användaren kan uppleva lätt illamående eller huvudvärk de första 4-8 veckorna. I de flesta fall försvinner dessa obehag efter ett par veckor eller när medicineringen upphör.

Mer allvarliga biverkningar, relaterat till njurar och förlust av mineraler ur skelettet är ovanliga, men förekommer. Några kan få en förhöjning av kreatinivärdet. Kreatinin är ett mått på hur njurarna mår och undersöks genom blod- och urinprov. En liten förhöjning behöver inte betyda att man måste sluta med behandlingen, men det är viktigt att följa kreatinivärdet regelbundet. PrEP kan också inverka negativt på levern om användaren har kronisk hepatit eller annan leversjukdom.

Det ska inte vara någon risk för interaktion mellan PrEP och alkohol. PrEP ger inte heller några sexuella biverkningar.

Om användaren samtidigt står på andra läkemedel måste hen komma ihåg att informera sin läkare att PrEP används. Mediciner kan påverka varandra.

HUR LÄNGE KAN MAN TA PREP?

- PrEP kan tas i olika perioder i livet beroende på användarens behov.
- Några använder läkemedlet som "party-PrEP" eller "on demand-PrEP", det vill säga under kortare perioder enligt ett speciellt schema.
- För en del är det en fördel att ta läkemedlet dagligen medan "on demand-PrEP" passar bättre för andra. Det är viktigt att diskutera med föreskrivande läkare vilket som är att föredra och följa ordinationen.
- Bäst effekt har läkemedlet om det tas dagligen.
- PrEP kan avbrytas när användaren inte längre har behov av läkemedlet.

Vi vet idag lite om långtidseffekterna av PrEP. I dagsläget finns det ingen borte gräns för hur länge man kan ta PrEP. Detta under förutsättning att man tål läkemedlet och regelbundet kollar sin hivstatus.

Det finns en hel del forskning kring PrEP. Resultaten varierar något, men huvuddragen är tydliga. Tar man PrEP dagligen så minskar risken för hivöverföring vid oskyddat sex.

SKA KONDOM FORTFARANDE ANVÄNDAS?

Kondom skyddar mot både hiv och andra sexuellt överförbara infektioner, STI. Det rekommenderas därför att även kondom används tillsammans med PrEP vid omslutande sex.

Väljer man att inte använda kondom vid sexuella kontakter så ger PrEP ändå ett ökat skydd mot hiv, men skyddet är inte hundra procentigt. Det är viktigt att PrEP-användaren har en genomtänkt strategi som diskuterats med receptföreskrivande läkare.

Vad innebär det att ta PrEP?

Att ta emtricitabin/tenofoviridisoproxil är mer än att bara ta en tablett om dagen. Som användare behöver du tänka på detta:

FÖRE START:

- Prata med någon kunnig sjukvårdspersonal om PrEP. För- och nackdelar? Vilken dosering passar bäst? Risker? Andra alternativ? Du kan till exempel vända dig till närmaste infektions- eller könsmottagning.
- Var medveten om risken för biverkningar.
- Gör ett hivtest.
- Testa också för andra sexuellt överförbara infektioner inklusive hepatit B och C.
- Vaccination mot hepatit B rekommenderas.
- Kontrollera din njurfunktion genom blod- och urinprov.
- För den som är gravid eller planerar att bli det: Sök råd hos barnmorskemottagning eller hos annan sjukvårdspersonal.
- Har du hepatit? PrEP kan påverka levern. Informera din läkare.

UPPFÖLJNING EFTER 1 MÅNAD:

- Samtal om följsamhet samt eventuella biverkningar.

- Hivtest och eventuellt STI-test.
- Blodprov kreatinin.
- Urinsticka för undersökning av eventuell proteinuri.
- Behov av graviditetstest?

FORTLÖPANDE VAR 3:E MÅNAD:

- Samtal om följsamhet, säkrare sex, riskreducering.
- Hivtest.
- Provtagning för klamydia, gonorré, syfilis, Hepatit B och C.
- Urinsticka för undersökning av eventuell proteinuri.
- Blod- och urinprov kreatinin.
- Behov av graviditetstest?

ATT AVSLUTA PREP:

- Välj en alternativ strategi för att skydda dig mot hiv.
- Testa dig för hiv, hepatit och STI:er.

Skulle du få symtom på en primär hivinfektion – uppsök snarast vården. Hos drygt hälften av de som får en hivinfektion uppträder en så kallad akut hivinfektion en till fyra veckor från överföringstillfället (övriga märker inte av att hiv överförts). En symtomgivande primärinfektion ger ofta en sjukdomsbild som kan liknas vid andra virusinfektioner som till exempel influensa. Vid akut hivinfektion sätts hivbehandling in omedelbart för att undvika stora skador på immunsystemet och förbättra långtidsprognosen.

I Sverige förskrivs PrEP endast för tre månader och fortsatt förskrivning kräver att personen kommer på STI/hiv-provtagning.

Lathund till hälso- och sjukvårdspersonal som kommer i kontakt med PrEP-användare

FÖRE START:

- Samtala om varför personen använder PrEP eller önskar göra det.
- Vilka andra säkrare sex-strategier har personen? Erbjud kondomer.
- Vilken typ av hjälp behöver hen? Behövs remiss till specialist?
- Testa för hiv.
- Testa för hepatit B och C.
- ALAT.
- Personen bör informeras om symtom vid primär hivinfektion.
- Testa för andra STI:er (sexuellt överförbara infektioner).
- Kontrollera P-kreatinin/GFR.
- Urinsticka för undersökning av eventuell proteinuri.
- Erbjud vaccination mot hepatit B. (Smittskydd Västra Götalandsregionen bekostar denna vaccination för bland annat MSM-gruppen och till personer som injicerar droger.)
- Graviditetstest?

UPPFÖLJNING EFTER 1 MÅNAD:

- Samtal om följsamhet samt eventuella biverkningar.
- Hivtest.
- Testa för STI:er, hepatit B och C, utifrån behov.
- P-kreatinin/GRF.
- U-protein HC/kreatinin. (U-albumin/kreatinin).
- ALAT.
- Graviditetstest?

DÄREFTER VAR 3:E MÅNAD:

- Samtal om följsamhet, säkrare sex, riskreducering.
- Hivtest.
- Provtagning för STI:er, hepatit B och C.
- P-kreatinin/GRF.
- U-protein HC/kreatinin.
- ALAT.
- Behov av graviditetstest?

- Finns misstänkta biverkningar av PrEP? Behöver hen remitteras till annan vårdgivare? Vilken hjälp vill patienten ha?
- Använd patientmötet till att prata om säkrare sex. Erbjud kondomer.
- Planerar personen att bli gravid? Kontakta barnmorskemottagning.
- Inspiration till dina säkrare sex-samtal kan du få i handboken "Säker, säkrare, säkrast". Ladda ner boken som pdf på vregion.se/ksh.

Tänk på att det kan tillkomma information i framtiden och att du som hälso- och sjukvårdspersonal behöver hålla dig uppdaterad. För mer info se rav.nu

Ta vara på din hälsa!

Den som använder PrEP och behöver testa sig eller bara vill ha mer information kan vända sig till Sexualmedicinskt Centrum, SMC, i Göteborg. SMC kan inte skriva ut PrEP, men kan:

- Erbjuder rådgivning kring din sexuella hälsa.
- Erbjuder test av hiv, hepatit och andra STI:er (sexuellt överförbara infektioner).
- Erbjuder test av njurfunktion.
- Erbjuder vaccination mot hepatit B.
- Ge gratis kondomer.

Man kan också vända sig till närmaste STI-mottagning (könsmottagning) eller infektionsmottagning för provtagning och information.

Som regel ska den verksamhet som skriver ut PrEP även hjälpa till med uppföljning. I Göteborg är det Gayhälsan på Sahlgrenska som handhar frågor kring PrEP och eventuell receptförskrivning.

Alla som jobbar inom vården har tystnadsplikt.

KONTAKT:

Webb: vgregion.se/smc
vgregion.se/ksh

Kunskapscentrum för sexuell hälsa

Västra Götalandsregionen, november 2021 (version 3)